

L' O M B R A D E L G R A N A B S E N T

Avui que Catalunya està fortament amenaçada, que sent en terres ponentines el trepig de l'exèrcit invasor, «Amic» que ha mantingut la severa sobrietat de no parlar personalment de figures contemporànies, vol trencar la regla recordant un home desaparegut ja d'entre nosaltres, del gran absent, de Francesc Macià. I en fer-ho, està segur que aquest nom i aquest record donaran als soldats catalans un major coratge per a lluitar per la seva pàtria.

Un periòdic adreçat als soldats de Catalunya és lloc adient per a evocar la figura de Macià, aquell militar que guardant sempre al llarg de la seva vida l'abnegada fortalesa de les virtuts militars, fou alhora un ciutadà civil i un home d'ideal. Els primers passos de Macià en la vida política ja deixen endevinar el tremp dreturer del seu caràcter. Diputat a Corts en les eleccions de la Solidaritat Catalana, quan va veure que aquell moviment nascut d'un impuls generós i popular era desviat cap a combinacions i conveniències partidistes tingué el seu primer gest de renunciar a l'acta. Ja aleshores es titllà d'impremeditada la seva acció; aquell gest representa, però, la dicèrgència profunda de la manera com ell sentia el catalanisme i com era sentit per altres que deien servir-lo. La defecció patriòtica de molts dels que aleshores el criticaren en els greus moments actuals, dels que han posposat la defensa de Catalunya a la defensa dels interessos egoistes, il·lumina amb una gran claror provatòria l'encert de la posició inicial de Macià, sostinguda després per ell al llarg de tota la seva vida.

La renúncia de l'acta produí una emoció sentimental, aviat esvaïda. Però a aquell gest en seguien d'altres, sempre en el mateix sentit i en hores decisives per a la nostra terra. Fou més tard, quan es reuní l'Assemblea de Parlamentaris, un altre moment en el qual Catalunya hauria pogut afirmar els seus drets com a poble, sense l'esforç que després es necessità. També aleshores una còmoda i acomodaticia desviació de les intencions i dels propòsits primers frustrà les grans possibilitats de l'hora. Francesc Macià hi sostingué igualment la posició que, semblant la més intransigent i agosarada, hauria estat la més realista i pràctica. Però es perdé l'arinentesa, i Macià fou presentat a la massa del nostre poble, orientada per la premsa al servei d'una política falsament patriòtica, com un somniador sense sentit de responsabilitat, com un catalanista de bona fe, però sense sentit polític.

Aquest clicé fals i tendenciós es perfilà encara amb trets més acusats per la seva actitud en temps de la Dicta-

dura. Els anys d'exili, l'intent fracassat de Prats de Molló, el sorollós procés davant de la justícia francesa, eren tants altres fets aprofitats per a presentar el somniador eixelebrat amb un aire de pintoresc quixotisme. Però, amb tot, la posició de Macià tenia la fortalesa de la claretat, el nostre poble sentia el convenciment de trobar-hi una íntegra honradesa en la manera de pensar i sentir, i fou per això que en caure la Dictadura Macià es trobà emprès, més que per la seva voluntat, sempre tensa, pel mateix impuls del poble, i que una v gada pro lamada la República fou sense vacil·lació ni dubte l'autèntic i suprem representant de Catalunya.

La figura i les accions dels grans homes són totes elles discutides, i la de Macià que omplí una hora històrica del nostre poble, no deixarà d'ésser-ho. Avui, però, pot assegurar-se que l'exàmen objectiu de l'obra realitzada per Francesc Macià en la Presidència de la Generalitat, el deixarà veure, temps a venir, força diferent d'aquell que volien presentar els qui trobaven una no-

Fontanals, el qual, pels seus estudis de crítica i de recerca literària, va assolir una anomenada universal.

4) Les ciències i les arts. — Dintre d'aquesta cultura bilingüe que caracteritzà tota la producció intel·lectual catalana del segle XIX, cal remarcar que Catalunya es gira cada vegada més cap als grans centres culturals del món, sobretot París, d'on Madrid mateix era culturalment tributari. Els treballadors intel·lectuals catalans, fossin artistes o homes d'estu-

di, es desviaven per la cultura i tenien una veritable dèria enciclopedista; no havia sorgit encara a Catalunya el tipus del savi especialitzat i els nostres erudits ho eren en una pila de branques del saber. La ciència oficial, que es refugiava a la Universitat de Barcelona, era en general encarcerada i buida, fos per no tenir gaires arrels al país, car molts dels professors no eren catalans, fos per les trabes que l'administració centralista li posava, però tot i el provincianisme cultural en què Catalunya vivia, en aquesta ma-

na en el seu idealisme. Macià, que com a governant serví sempre la línia dreturera i es mantingué fidel a l'ideal, no deixà tampoc mai de tenir els peus ben plantats en terra ferma, i un concepte clar i pràctic de les coses que feu possible convertir aquells ideals titllats de quimèrics, en positives realitats.

Quan Macià prengué el lloc de capdavanter de Catalunya, era també en una hora difícil, d'exaltades passions i d'intenses lluites civils. Macià, amb la seva honradesa en el procedir i amb la seva autoritat moral, pogué endegar aquell corrent que amenaçava desbordar-se. Si Catalunya li agrai sincerament aquest esforç ordenador en un sentit d'avenç i de progrés, no saberen, en canvi agrair-li-ho aquells que en tenien més obligació, pel molt que ell havia salvat. Mai els representants de la dreta catalana perdonaren a Macià el seu èxit, que era el triomf de Catalunya. Potser hi havia en el fons un pòsit de rencorosa passió personal, potser la petita ferida dels interessos, lleugerament lesionats, no els deixava

comprendre la part molt major que d'aquells mateixos interessos salvava. El cert és que la lluita contra Macià fou insistent i continua, i que això representà un entrebanc considerable en l'obra que ell realitzava en bé de Catalunya.

Malgrat aquesta oposició, malgrat la que trobà en els irreconciliables enemics de les nostres llibertats i en la cella sobreestructura ideològica de l'estat centralista, l'obra que portà a terme Francesc Macià des de la Presidència de la Generalitat fou eficaç i positiva. Endegament de l'impuls revolucionari en normes jurídiques de progrés polític i d'avenç social, implantació del règim d'autonomia amb un contingut efectiu en moltes matèries, recobrament de la personalitat espiritual de Catalunya. En traspasar podia fer-ho amb la serena confiança d'haver representat dignament i servit lleialment el poble que l'havia erigit en la seva figura simbòlica i representativa.

Més tard vingueren les dificultats polítiques i les passions desbordades a entorpir i deturar el corrent natural iniciat sota el guiatge de Macià. I són, precisament, aquets fets els que justifiquen la seva posició i la seva acció. Aquella fe en Catalunya que era el sol secret de la seva conducta ha estat en aquests darrers, i ho és avui, més indispensable que mai. I en contrast amb aquesta exigència imperativa, aquells que primer l'havien titllat compassivament de somniador i més tard el combateren asprament, en l'hora decisiva per Catalunya han abandonat la causa de la seva pàtria, quan no ajuden els qui volen sotmetre-la i destruir-la. És per això que ara pren tota la seva significació l'alta figura de Francesc Macià, i l'eficàcia de l'obra per ell realitzada.

En aquest moment històric en què l'exèrcit invasor trepitja les planes lleidatanes en les quals ell tenia la casa on refugiar-se en la intimitat dels seus, en què l'amenaça d'una guerra cruent i destructora pesa damunt de Catalunya, és bo que tots els catalans i en particular els nostres soldats, recordin la figura d'aquell home, alt i prim, de rialla generosa d'infant i d'ulls blaus i profunds de conductor de pobles, que sembla acompanyar-los amb la seva ombra protectora en el combat per la nostra terra. I que en l'hora suprema, en aquest gran tombant decisiu de la nostra història, posin la intenció i l'esforç a l'alçada del seu exemple i del seu ullçonament, i tinguin com a guiatge i com a bandera aquell amor i aquella esperança que, recordant Francesc Macià, va resumir el President Companys en una sola paraula: Catalunya.

teixa Universitat professaven homes com Milà i Fontanals i Xavier Llorens que eren notabilitats de talla europea. L'erudició tenia un altre reduepte: l'Acadèmia de Bones Lletres; aquesta, junt amb l'Acadèmia de Ciències i Arts, han monopolitzat durant un segle la vida acadèmica catalana.

gran balear vingué precisament l'home que més treballà, en els seus temps, per la dignificació del català literari, Marià Aguiló. Al costat d'aquest patriarca de les lletres catalanes i de Rubió i Ors, del qual ja hem dit que fou el seu veritable restaurador a desgrat del clam isolat de l'Oda d'Aribau, cal col·locar la figura venerable de Milà i